

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 30.10.2008
KOM(2008) 680 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE

yliopistojen nykyaikaistamisesta Euroopan kilpailukyvyn edistämiseksi globaalissa osaamistaloudessa 23. marraskuuta 2007 annetusta neuvoston päätöslauselmasta

{SEC(2008 2719)}

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE

yliopistojen nykyaikaistamisesta Euroopan kilpailukyvyn edistämiseksi globaalissa osaamistaloudessa 23. marraskuuta 2007 annetusta neuvoston päätöslauselmasta¹

1. JOHDANTO

Tämä kertomus ja siihen liittyvä komission yksiköiden valmisteluasiakirja on laadittu vastauksena pyyntöön, jonka neuvosto esitti 23. marraskuuta 2007 antamassaan päätöslauselmassa yliopistojen nykyaikaistamisesta Euroopan kilpailukyvyn edistämiseksi globaalissa osaamistaloudessa. Neuvosto pyysi komissiota ”tukemaan jäsenvaltioita nykyaikaistamisessa, ja ennen kaikkea

- (1) määrittelemään yhteistyössä asiaankuuluvien korkea-asteen koulutuksen ja tutkimuksen sidosryhmien sekä kansallisten viranomaisten kanssa mahdolliset toimenpiteet, joilla vastataan haasteisiin ja joilla pyritään poistamaan esteet, joita Euroopan unionin yliopistoilla on niiden nykyaikaistamisprosessissa ja osallistuessaan täysimääräisesti Lissabonin toimintaohjelman tavoitteisiin;
- (2) Lissabonin toimintaohjelman puitteissa helpottamaan molemminpuolista oppimista erityisesti Koulutus 2010 -toimintaohjelman ja eurooppalaista tutkimusaluetta koskevan vihreän kirjan seurantatoimien avulla sekä kannustamalla yliopistojen ja elinkeinoelämän/yksityissektorin välisiä kumppanuuksia;
- (3) määrittelemään mahdollisia toimenpiteitä, joilla poistetaan opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden Euroopan laajuisen liikkuvuuden sekä erityisesti opintoviikkojen ja tutkintojen vastavuoroisen tunnustamisen² tiellä olevia esteitä ja edistetään asiaa koskevien hyvien käytänteiden vaihtoa;
- (4) seuraamaan ja arvioimaan seuraavien seikkojen vaikutusta yhdessä kansallisten ohjelmarakenteiden kanssa:
  - Erasmus-ohjelmaan osallistuvien opiskelijoiden sosiaalinen tausta,
  - Erasmus-ohjelman osuus nykyaikaistamisessa,
  - Erasmus Mundus -ohjelman osuus Euroopan yliopistojen kansainvälisessä houkuttelevuudessa.”

Vaikka kertomuksessa keskitytään pääasiallisesti neuvoston päätöslauselmaan sisältyviin liikkuvuutta koskeviin näkökohtiin, siinä kartoitetaan samalla myös Euroopan yliopistojen nykyaikaistamisen tämänhetkistä tilannetta. Siinä hahmotellaan komission tämän pyynnön

---

¹ Ks. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/fi/07/st16/st16096-re01.fi07.pdf>.

² Opettajien ja tutkijoiden ammattipätevyyden tunnustamista käsitellään jo ammattipätevyyden tunnustamisesta 7. syyskuuta 2005 annetussa direktiivissä 2005/36/EY. Tällä direktiivillä yksinkertaistetaan, nykyaikaistetaan ja konsolidoidaan viisitoista vuosina 1975–1999 annettua direktiiviä. Jäsenvaltioiden oli pantava se täytäntöön 20. lokakuuta 2007 mennessä.

johdosta tekemää työtä ja esitetään siitä saadut tärkeimmät päätelmät. Kertomukseen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään tulokset yksityiskohtaisemmin.

2. TOTEUTETUT TOIMET JA TÄRKEIMMÄT TULOKSET

Komissio on yhdessä jäsenvaltioiden ja korkea-asteen koulutussektorin kanssa pyrkinyt määrittämään yliopistojen nykyaikaistamissuunnitelman niiden kolmen tärkeimmän tehtävän (opetus, tutkimus ja innovointi) osalta ja tukemaan sen toteuttamista käyttäen apuna avointa koordinoitimenetelmää, asiantuntijaryhmiä ja tutkimuksia (tähän kuuluu vuoropuhelua päättäjien ja asiantuntijoiden klusterien kesken, vertaisoppimistoimintaa, indikaattoreita, vertailuarvoja, raportteja ja analyyseja), toteuttamalla erityisaloitteita (laadunvarmistus, ECTS, EQF, EIT³, tiedonkeruu yliopistoista jne.) ja tukemalla muiden aloitteita (kokeiluhankkeet, yhdistykset, verkostot jne.) elinikäisen oppimisen ohjelman ja EU:n seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman avulla.

2.1. Yliopistojen nykyaikaistamisen vuoksi kohtaamien haasteiden ja esteiden käsittely

Korkea-asteen koulutuksen tärkeimmät haasteet ja vaikeudet nykyaikaistamisen osalta esitettiin komission vuonna 2006 antamassa tiedonannossa⁴, jossa esitettiin yhdeksää toiminta-alaa: yliopistojen hallinto, liikkuvuus, autonomia ja vastuullisuus, kumppanuussuhteet yritysmaailman kanssa, tieteidenvälisyyden ja poikkitieteisyyden lisääminen koulutus- ja tutkimustoiminnassa, tietämyksen aktivointi ja vuorovaikutus yhteiskunnan kanssa, huippuosaamisen palkitseminen, opinto-ohjelmat ja rahoitus. Jäsenvaltiot kannattivat tätä analyysia laajalti ja lupasivat raportoida nykyaikaistamistoimiensa täytäntöönpanosta Koulutus 2010 -toimintaohjelman puitteissa antamissaan raporteissa. Näistä raporteista, jotka annetaan osana Lissabonin strategian mukaisesti edellytettäviä raportteja, sekä tutkimuksista ja selvityksistä käy ilmi, että vaikka kaikilla yhdeksällä toiminta-alueella onkin edistytty, paljon on vielä tehtävää. Komissio jatkaa keskustelua jäsenvaltioiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa siitä, miten nykyaikaistamisessa voidaan parhaiten edetä.

2.2. Vastavuoroisen oppimisen helpottaminen Koulutus 2010 -toimintaohjelman puitteissa ja eurooppalaisesta tutkimusalueesta annetun vihreän kirjan seurantatoimien avulla sekä kannustamalla yliopistojen ja elinkeinoelämän välisiä kumppanuuksia

Komissio on tehnyt useita aloitteita vastavuoroisen oppimisen helpottamiseksi ja avoimen koordinoitimenetelmän soveltamiseksi korkea-asteen koulutuksen uudistamiseen. Näitä aloitteita ovat muun muassa korkea-asteen koulutuksen nykyaikaistamista käsittelevä klusteri, Crest-työryhmän käynnistäminen vastavuoroisesta oppimisesta huippututkimuksen parantamista yliopistoissa koskevien toimintamallien tiimoilta, vuosittainen tilannekatsaus koulutusta koskevista Lissabonin tavoitteista – tähän kuuluu erinäisiä indikaattoreita ja

---

³ ECTS: eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä, EQF: Eurooppalainen tutkintojen viitekehys, EIT: Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti.

⁴ KOM(2006) 208 *Tuloksia korkeakoulujen nykyaikaistamisesta: koulutus, tutkimus ja innovaatiot.*

vertailuarvoja, useat asiantuntijaryhmät, joissa tarkastellaan yliopistojen tutkimustehtävään kuuluvia eri näkökohtia eurooppalaisen tutkimusalueen yhteydessä (tutkijoille yhtenäiset työmarkkinat, korkeakoulututkimuksen vahvistaminen, ulkoinen tutkimusrahoitus ja taloushallinto, menetelmät korkeakoulututkimuksen arvioimiseksi) sekä helmikuussa 2008 käynnistetty yliopistojen ja liike-elämän foorumi. Lisäksi komissio toteuttaa kohdennettuja Marie Curie -toimia tutkimuksen seitsemännen puiteohjelman ihmisiä koskevan alaohjelman puitteissa. Näiden aloitteiden tulokset osoittavat, että vastavuoroisen oppimisen käsite toimii. Eri aloitteet esitetään yksityiskohtaisesti valmisteluasiakirjassa.

2.3. Opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden liikkuvuuden esteiden poistaminen

Komissio perusti joulukuussa 2007 liikkuvuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijafoorumin tarkastelemaan sitä, miten EU voi – käyttäen hyväkseen Erasmus-ohjelman tähänastista menestystä – edelleen lisätä liikkuvuutta ei pelkästään yliopistosektorilla vaan yleisemmin nuorten keskuudessa, esimerkiksi nuorten yrittäjien ja taiteilijoiden tai ammattikoulutuksessa olevien nuorten keskuudessa.

Foorumi esitti havaintonsa ja suosituksensa heinäkuussa 2008. Jotta liikkuvuudesta saataisiin ennemminkin sääntö kuin poikkeus, foorumi ehdotti niin keskipitkän kuin pitkän aikavälin liikkuvuustavoitteiden asettamista. Liikkuvuuden lisäämiseksi tarvitaan EU:n, jäsenvaltioiden ja kaikkien muiden sidosryhmien yhtenäistä toimintaa. EU:n liikkuvuusohjelmille myönnettävää rahoitusta on lisättävä, ja Erasmus- ja Erasmus Mundus -ohjelmien olisi täydennettävä toisiaan.

Komissio hyväksyi toukokuussa 2008 jatkona vihreälle kirjalle ”Eurooppalainen tutkimusalue: uudet näköalat”⁵ tiedonannon ”Paremmat uranäkymät ja suurempi liikkuvuus: eurooppalainen kumppanuus tutkijoita varten”⁶. Tavoitteena on tehdä Euroopasta houkuttelevampi paikka ryhtyä tutkijaksi ja harjoittaa tutkimustoimintaa, ja tähän tavoitteeseen on määrä pyrkiä nopeasti ja mitattavasti. Tiedonannossa mainitaan neljä ensisijaista toiminta-alaa: i) avoimet hakumenettelyt ja rahoitustukien siirtäminen maiden välillä, ii) sosiaaliturva ja lisäeläkkeet, iii) houkuttelevat työehdot ja -olot ja iv) eurooppalaisten tutkijoiden koulutuksen, pätevyuden ja kokemusten parantaminen.

Komissio käynnisti kesäkuussa 2008 uuden portaalin nimeltä Euraxess⁷ tavoitteenaan tarjota keskitetty palvelupiste, josta muihin jäsenvaltioihin siirtyvät ja siellä tutkimustoimintaansa harjoittavat tutkijat saavat tietoa ja tukipalveluja.

Komissio käsittelee lisäksi edelleen kysymystä siitä, haittaavatko Bolognan prosessilla käyttöön otetut rakenteelliset muutokset liikkuvuutta. Saatavilla olevista rajallisista tiedoista näyttäisi käyvän ilmi, että kolmiasteisen järjestelmän käyttöönotto saattaa tilapäisesti pysäyttää opiskelijoiden liikkuvuuden tai vähentää sitä sopeutumisvaiheen aikana mutta että Bolognan rakenteet eivät periaatteessa haittaa liikkuvuutta. Erasmus-ohjelman kansallinen toimisto⁸ Saksassa valmistelee

---

⁵ KOM(2007) 161 *Eurooppalainen tutkimusalue: uudet näköalat*.

⁶ KOM(2008) 317 lopullinen *Paremmat uranäkymät ja suurempi liikkuvuus: eurooppalainen kumppanuus tutkijoita varten*.

⁷ Ks. www.ec.europa.eu/euraxess.

⁸ Deutscher Akademischer Austausch Dienst DAAD, ks. www.daad.de.

parhailaan tutkimusta kansainvälisestä liikkuvuudesta. Sen tuloksia odotetaan marraskuiksi 2008, ja niistä saa lisävalaisua asiaan.

2.4. Erasmus- ja Erasmus Mundus -ohjelmien vaikutus

2.4.1. Erasmus-ohjelmaan osallistuvien opiskelijoiden sosiaalinen tausta

Erästä tutkimuksesta⁹ käy ilmi, että Erasmus-ohjelmaan osallistuvat edustavat laajalti koko opiskelijaväestöä eikä heillä ole muita opiskelijoita etuoikeutettumia lähtökohtia. Tämä tarkoittaisi sitä, että Erasmus-ohjelma itse asiassa auttaa vähemmän varakkaista perheistä tulevia opiskelijoita opiskelemaan ulkomailla, mikä ei muutoin olisi mahdollista. Tutkimusnäytön mukaan ohjelma on lisäksi onnistunut houkuttelemaan hieman enemmän tällaisia opiskelijoita vuosina 2000–2005. Merkittävässä asemassa ovat joidenkin jäsenvaltioiden ja alueiden tarjoamat tuloihin liittyvät lisät. Komissio seuraa tiiviisti lisäkehitystä tällä alalla.

2.4.2. Erasmus-ohjelman osuus nykyaikaistamisessa

Erittäin tuoreen tutkimuksen¹⁰ mukaan Erasmus-ohjelmalla on ollut huomattava vaikutus eurooppalaisten yliopistojen nykyaikaistamiseen erityisesti kansainvälistymisen, innovatiivisten opetussuunnitelmien ja laadunvarmistuksen aloilla. Kaikki Erasmus-ohjelmasta näillä kolmella alalla tuetut toimet ovat myös olennainen osa eurooppalaisen korkeakoulutusalueen kehittämiseen tähtäävää Bologna-prosessia. Lisäksi niillä osaltaan edistetään Koulutus 2010-toimintaohjelman tavoitteiden toteutumista Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian puitteissa. Komissio pitää yhä tärkeimpinä toimenpiteitä ja aloitteita, joilla lisätään yliopistojen tehtävien ja suorituskyvyn avoimuutta tekemällä niistä entistä vertailukelpoisempia.

2.4.3. Erasmus Mundus -ohjelman osuus pyrittäessä lisäämään Euroopan yliopistojen kansainvälistä houkuttelevuutta

Erasmus Mundus -ohjelman väliarviointi¹¹ osoitti, että tämä ohjelma on lisännyt eurooppalaisten yliopistojen kansainvälistä houkuttelevuutta monin tavoin esimerkiksi edistämällä yhteis- ja kaksoistutkintojen ja usean tutkinnon yhdistelmien kehittämistä ja edistämällä akateemista huipputaustaa eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Väliarvioinnin suositukset on otettu huomioon laadittaessa tulevaa Erasmus Mundus -ohjelmaa (Erasmus Mundus II), jonka on määrä käynnistyä vuonna 2009. Komissio on osana ohjelmaa tukenut hanketta Global Promotion Project, jolla pyritään markkinoimaan Eurooppaa houkuttelevana opiskelupaikkana opiskelijoille eri puolilla maailmaa. Hankkeeseen kuuluva www-sivusto www.study-in-europe.org avattiin toukokuussa 2008.

---

⁹ Manuel Souto Otero and Andrew McCoshan, Survey of the Socio-Economic Background of ERASMUS students, Final Report, DG EQC 01/05, 2006.

Schnitzer, Klaus und Middendorff, Elke, EUROSTUDENT 2005. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2005.

¹⁰ Impact of ERASMUS on European Higher Education: quality, openness and internationalisation - preliminary conclusions, elokuu 2008, CHEPS, INCHER-Kassel ja ECOTEC.

¹¹ Centre for Strategy & Evaluation Services LLP, Interim Evaluation of Erasmus Mundus, Final Report, kesäkuu 2007, ks. http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/news_en.html.

3. TOIMINTAAN LIITTYVÄT PÄÄTELMÄT

Avoimesta koordinoitimenetelmästä on jo kertynyt hyviä tuloksia yliopistojen nykyaikaistamissuunnitelman täytäntöönpanossa pyrittäessä parantamaan niiden toisiinsa liittyvien tehtävien (opetus, tutkimus ja innovointi) toteuttamista. Komissio aikoo edelleen yhdessä jäsenvaltioiden ja korkea-asteen koulutussektorin kanssa työskennellä jäljellä olevien esteiden poistamiseksi ja innovatiivisten toimintamallien kehittämiseksi. Se saattaa parhaillaan ajan tasalle koulutusalan eurooppalaisen yhteistyön strategisia puitteita vuoden 2010 jälkeiselle ajanjaksolle.

Lisäksi komissio vaikuttaa osaltaan Bolognan prosessin onnistumiseen ja käyttää eurooppalaisen korkea-asteen koulutuksen nykyaikaistamisen edistämiseksi hyväkseen Erasmus-ohjelmaa, elinikäisen oppimisen ohjelmaa, tutkimuksen seitsemättä puiteohjelmaa, kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelmaa sekä rakennerahastoja ja Euroopan investointipankin lainoja.

Uusia toimia on kaavailtu seuraavilla aloilla:

Liikkuvuus

Komissio tutkii kaikkia vaihtoehtoja opiskelijoiden ja opetushenkilöstön liikkuvuuden lisäämiseksi huomattavasti Euroopassa ja selvittää tältä osin jäsenvaltioiden ja muiden toimijoiden kanssa, mitä jatkotoimia liikkuvuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijafoorumin suosituksille voidaan kehittää. Tähän sisältyy mahdollisuus opiskelijoille suunnattuja lainoja koskevan eurooppalaisen välineen kehittelystä yhteistyössä Euroopan investointipankin kanssa. Komissio ehdottaa, että kesäkuussa 2009 julkaistaan vihreä kirja korkean tason foorumin ja Ranskan puheenjohtajakaudella suunniteltujen poliittisten keskustelujen jatkotoimena. Siinä on määrä pohtia sitä, miten oppimiseen liittyvää liikkuvuutta – ei pelkästään Erasmus-ohjelman puitteissa vaan osana kaikentyypistä oppimista – voidaan laajentaa niin, että siitä tulee pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Tutkijoiden (niin maantieteellisen kuin alakohtaisen) liikkuvuuden lisäämistä tehostetaan tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Tämä tapahtuu edellä mainitun komission tiedonannon (Eurooppalainen kumppanuus tutkijoita varten) täytäntöönpanon puitteissa.

Uudet taidot uusia työpaikkoja varten

Komissio tukee aloitteita, joilla autetaan määrittelemään uusia taitoja uusia työpaikkoja varten useilla ammattialoilla. Se pohjaa työskentelynsä oppimistulosten ja korkea-asteen koulutuksen avaintaitojen parissa tehtyyn työhön (eurooppalainen tutkintojen viitekehys, eurooppalaisten tutkintojen Bolognan viitekehys¹², Euroopan opetushankkeiden yhteensovittamiseen tähtäävä Tuning Educational Structures in Europe -pilottihanke¹³). Näin pitäisi pystyä paremmin pohtimaan sitä, miten yliopistot voivat tarjota oikeanlaisen taitojen ja pätevyyksien yhdistelmän työmarkkinoille, mikä oli yksi vuonna 2006 annetun yliopistojen nykyaikaistamista käsitelleen tiedonannon tavoitteista.

---

¹² Ks. <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/QF-EHEA-May2005.pdf>.

¹³ Ks. <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>.

Yliopistojen ja yritysmaailman yhteistyö

Komissio aikoo edelleen kehittää helmikuussa 2008 käynnistettyä yliopistojen ja yritysmaailman yhteistyöfoorumia. Tapahtumia on suunnitteilla syksyksi 2008 ja kevääksi 2009. Se julkaisee vuonna 2009 tiedonannon yliopistojen ja yritysmaailman yhteistyöstä.

Korkea-asteen koulutuksen suorituskyvyn avoimuus

Komissio tukee toteutettavuustutkimusta eurooppalaisia yliopistoja koskevan tiedonkeruun toteuttamiseksi. Tarkoituksena on saada vertailukelpoisia tietoja, joiden avulla voidaan luoda yliopistoille kansainväliset vertailuarvot. Alustavia tuloksia odotetaan vuoteen 2009 mennessä. Lisäksi komissio antaa panoksensa OECD:n hankkeeseen, jossa arvioidaan korkea-asteen koulutuksen oppimistuloksia (Assessment of Higher Education Learning Outcomes, AHELO).

Komissio tukee maailmanlaajuisesti suuntautuvia aloitteita, joilla on tarkoitus kehittää vakaammat ja luotettavimmat menetelmät yliopistojen luokitukseen ja niiden suorituskyvyn arviointiin niiden eri tehtävien osalta.

Päätelmä

Näiden aloitteiden ja ohjelmiensa avulla ja käymällä edelleen vuoropuhelua toimintalinjoista kaikkien sidosryhmien kanssa komissio auttaa edelleen jäsenvaltioita ja yliopistoja pääsemään 23. marraskuuta 2007 annetussa neuvoston päätöslauselmassa kuvattuihin uudistustavoitteisiin.